

La Paris, o editură nou-înființată cu denumirea „C'ARTE” și-a propus să editeze cărțile concetățenilor noștri din diasporă care au ales să scrie în limba română. Proiectul aparținând Olgăi Căpățină, stabilită de ani buni în capitala Franței, este cu atât mai admirabil cu cât este și unic. Nu cunosc o altă editură de la noi sau aiurea care și-ar trasa politica de editare pe ideea promovării moldovenilor plecați de acasă în ultimii 30 și ceva de ani. De aceea, proiectul trebuie și va face obiectul de studiu al literaturii române „din Basarabia”, ca să utilizez un termen mai vechi, sau, mai corect științific, din Republica Moldova de după anii '90 ai secolului trecut, chiar și în condițiile în care, dintr-un motiv sau altul, va edita doar câteva titluri.

Pe 26 octombrie, în sala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” a avut loc lansarea a două cărți de poezie apărute anul acesta la această editură: una semnată de o poetă senioară pe numele cunoscut Olga Căpățină și alta, de debut, a Verei Catan, o tânără locuind în Spania. De la bun început voi menționa calitatea poligrafică a cărților, titlurile deosebit de reușite: *Lasă ploaia să-ți plângă ochii* pentru cartea Olgăi Căpățină și *Lasă-mă în vria vieții*, titlul cărții Verei Catan și mai ales atmosfera creată de lectura poeziilor. Cei, mulți la număr, care au ales să vină în zi de sâmbătă la bibliotecă au avut de câștigat spiritual. Lăsând cartea Verei Catan pentru o altă ocazie, mă voi opri asupra poeziilor dnei Olga Căpățină.

Resortul poeziilor din acest volum al Olgăi Căpățină este sentimentul de iubire. Un sentiment acaparator, victorios, jubilat... chiar dacă devii conștientă destul de repede că multe texte sunt dedicații îndoliate. Fără să le ordoneze tematic, poemele alcătuiesc un jurnal liric al doliului, al regretelor, al nostalgiei, al dorului de casă, după vremurile de altădată când erau oamenii dragi, cu toții vii, împreună. Iubirea desenează poetic contururi dispărute: pe linia pleoapelor mamei, pe cea a brațului patern, pe creștetul fără păr al surorii, printre așteptările bărbatului cândva drag, prin aerul anilor trecuți, de-a curmezișul străinătății.

Dar întâi și-ntâi e un elogiu al iubirii și vieții, al dragostei de viață, transmise prin sânge de rudenie, pe linie feminină, din viță în viță: „Mama iubea viața mai mult/ ca mine/ Când pleoapele ei au ascuns/ ochii ca cerul/ ultima lacrimă i s-a scurs/ printre gene/ ca să-mi lase/ acea rămășiță de dragoste/ ca un munte/ care s-a năruit/ și mi-a acoperit/ ca o lavină/ regrete și neîmpliniri/ prea multe/ Le-a transformat/ pe toate/ una câte una/ în fericiri/ Cerul din ochii ei schițează azi/ în lacurile de pe față/ nepoatei ce-i poartă numele/ îi repetă glumele/ și iubește/ viața/ mai mult ca mine!” (*Mama iubea viața*). Vitalitatea se transmite prin vase comunicante de la mamă la fiică, apoi la nepoată: „Eu ca tine am fost,/ Tu ca mine vei fi,/ îmi spunea odinioară mama./ Pe-atunci, îmi părea că vorba ei nu are un rost./ Nu-mi dădeam seama/ Că, de fapt, îmi este cea mai fidelă/ Amică/ Și mă iubește/ Cum numai o mamă iubește o fiică./ Ea mă păzește ca pe-o citadelă de vrăjmași,/ De vorbe urâte, de pizmași,/ De mine, cea credulă, plină de carte, citită/ aiurea./ Anastasia se uită la mine acum de sus în jos,/ De la înălțimea cărților citite./ Și cum s-o păzesc de ispite, / De vorbe urâte, greșeli repetate./ Să-i fiu ca o citadelă./ Amică fidelă,/ Căci eu ca ea am fost,/ Iar ea ca mine va fi.” (*Eu ca tine am fost*).

Elogiului vieții sensibilizează și, prin aceasta, susține poezia. Însă nu m-aș fi lăsat atrasă doar de sentiment. Pentru a-mi satisface gustul estetic, angrenajul de cuvinte și figuri ar trebui să-mi creeze emoții estetice, să-mi faciliteze imaginarul. Unele poeme ale Olgăi Căpățină reușesc să mă cucerească prin grația imagistică, cum e de pildă aceasta: „Lasă ploaia să-ți plângă ochii,/ Schimbă culoarea din roșu în verde./ Schimbă totul – pantofi, inele, rochii,/ Zâmbește-i bărbatului car te pierde./ Lasă ploaia ochii să-ți plângă./ Râde... da, poți, tu ai suflet de artist./ Pe contrasens, în noaptea cu tângă,/ Cântă, dansează cu ploaia twist!” (*Lasă ploaia să-ți plângă ochii*). Altele mă surprind prin ineditul imaginilor, cum mi se întâmplă la lectura acestor versuri: „Toarce ceasul/

Ceas înfășurat în sfoara gândurilor” din poemul *Cadența*; sau în acest dialog cu vârsta: „Toamna culorile mi le-a furat:/ Verde din ochi, roșu din buze,/ Galbenul pletei s-a scuturat./ E împlinită și se amuză/ Cu zâmbet deloc sfios:/ Spune-mi, nu-i așa că-ți plac?/ Privește apoi covorul de jos,/ Pe umerii mei o batista:/ Frumoasă!/ Și câte mai câte culori!/ Sunt o artistă!/ Acum nu-mi mai e frică de nori!/ Eu, fără pic de culoare,/ Cu tâmpla-nălbită de brumă/ Privesc pe sub oculare/ Și-i filat: Viața-i o glumă” (*Viața asta-i o glumă*).

Nu mi-aș fi imaginat o carte semnată de Olga Căpățină din care ar lipsi tema socială, atitudinea civică. Scriitorul nu le poate ocoli, spre deosebire de artistul plastic și muzicianul, de pildă. Încă din Antichitatea greacă cuvântul artistic a trebuit să dea seama inclusiv de adevăr și morală. Dar nu m-aș fi entuziasmat dacă nu găseam poemul, în care poeta își exprimă atitudinea față de războiul din Ucraina, proaspăt, expresiv, poetic: „De mai multe zile,/ Învăț să vorbesc ucraineana/ De la niște copile,/ Văduve de război/ La douăzeci și doi/ De ani./ De mai ieri/ Zvâcnește/ Durerea și lasă/ Ochi sterpi deschiși spre cer./ Florile nu îndrăznesc/ Petale să nască./ Ai văzut, o, Doamne, din cer,/ Un viscol de mart muțește speriat/ Sub rafale de automat.../ Învăț ucraineana de la un copil,/ Suflet ca pana, fugind umil/ De război!/ Plânge ca barza cu-aripa rănită.../ Neprihănită,/ Copila din Bucea/ Rămâne gravidă.../ Crucea/ Apasă-n pământ/ Mai adânc,/ Mai departe de javra care omoară/ În hohot,/ Dezmăț și plăcere./ Ușoară/ E limba pe care-o învăț:/ Сумую. Кохаю. Країна.../ Переможе Україна!” (*Доброго дня, ми з України!*).

Aliona GRATI, dr. hab. în filologie